

POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku B. C. i A. W.
przy uczestnictwie P. K. i in. (...) i P. S.A. w P.
o ustanowienie służebności drogi koniecznej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 października 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika P. K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w C.
z dnia 17 sierpnia 2017 r., sygn. akt VI Ca (...),

**1. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej oddalenia
zaskarżonym postanowieniem apelacji H. S.,**

**2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w
pozostałym zakresie,**

**3. zasądza od uczestnika P. K. na rzecz B. C. i A. W. po 360 zł
(trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego,**

**4. zasądza od uczestnika P. K. na rzecz P. Spółki Akcyjnej w
P. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Uczestnik postępowania P. K. zaskarżył w całości skargą kasacyjną postanowienie Sądu Okręgowego w C. z dnia 17 sierpnia 2017 r., którym oddalono dwie apelacje wniesione od postanowienia Sądu Rejonowego w Z. z dnia 30 marca

2017 r. Pierwszą oddaloną apelację wniósł uczestnik postępowania P. K., a drugą oddaloną apelację wniosła uczestniczka H. S. Uczestnik postępowania P. K. nie był legitymowany do zaskarżenia skargą kasacyjną postanowienia z dnia 17 sierpnia 2017 r. w części, w której Sąd ten tym postanowieniem oddalił apelację H. S. Z tego względu w tym zakresie skarga kasacyjną uczestnika P. K. podlegała odrzuceniu (art. 398⁶ § 2 i 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być wobec tego osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania – w zakresie, w którym nie podlegała ona odrzuceniu – skargi kasacyjnej uczestnika P. K. od postanowienia Sądu Okręgowego w C. z dnia 17 sierpnia 2017 r. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na jej oczywistą zasadność i na wystąpienie dwóch istotnych zagadnień prawnego. Pierwsze zagadnienie prawne skarżący sprowadził do potrzeby udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy – w sytuacji, w której nieruchomości wnioskodawców mają zapewniony dostęp do drogi publicznej po terenie stacji paliw – domaganie się w takim stanie faktycznym ustanowienia służebności drogi koniecznej po wybranym przez wnioskodawczynię innym szlaku, co więcej – przez działkę siedliskową – może stanowić o nadużyciu prawa podmiotowego, i czy konieczne jest uzyskanie tytułu prawnego do korzystania z dojazdu do drogi publicznej po terenie stacji paliw w sytuacji, w której istnienie stacji paliw zakłada nieskrępowany dostęp do niej z dróg publicznych i odwrotnie. Drugie zagadnienie prawne skarżący odniósł do pytania,

czy do przyjęcia, że spełnione są przesłanki ustanowienia drogi koniecznej przewidziane w art. 145 k.c., wystarcza stwierdzenie, że wnioskodawca może uzyskać dostęp do drogi publicznej przez przejazd przez teren nieruchomości uczestnika z pominięciem badania, czy wytyczenie przejazdu do drogi publicznej możliwe jest przez teren nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawcy.

W judykaturze Sądu Najwyższego zostało wyjaśnione, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oznacza, iż dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi wobec tego wykazać, że orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ., z dnia 18 września 2012 r., II CSK 179/12, nie publ. i z dnia 13 marca 2017 r., I CSK 596/16, nie publ.). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000, V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej nie pozwala przyjąć, by była ona – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżący nie wykazał, że zastosowanie objętych zarzutami skargi kasacyjnej przepisów prawa było – w ustalonych okolicznościach sprawy – oczywiście błędne lub doprowadziło do tego, że zaskarżone postanowienie jest oczywiście nieprawidłowe. W szczególności podkreślić należy,

że przepis art. 145 k.p.c. był wielokrotnie przedmiotem wykładni dokonywanej przez Sąd Najwyższy w bardzo różnych stanach faktycznych. „Otwartość” tego przepisu i odwołanie do klauzul generalnych nie pozwala na ustanowienie jakiegoś jednolitego standardu ustanowienia służebności drogi koniecznej; zawsze zależy to od wielu okoliczności przedmiotowych i podmiotowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2018 r., III CSK 25/18, nie publ.). Biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy nie można dopatrzeć się w sposobie zastosowania art. 145 k.p.c. przez Sądy pierwszej i drugiej instancji uchybień, które miałyby wskazywać na to, że doszło do oczywistego przekroczenia granic swobody przysługującej sądowi decydującemu o ustanowieniu i przebiegu drogi koniecznej wyznaczonych treścią tego przepisu. Ponadto, dwa z trzech zawartych w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenia prawa procesowego zostały sformułowane wadliwie, ponieważ skarżący wskazując jako naruszone przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie powiązał ich z odpowiednimi przepisami o postępowaniu apelacyjnym (art. 378 § 1, art. 382 lub art. 391 § 1 k.p.c., por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 153/14, OSNC 2016, Nr 1, poz. 14, i z dnia 11 lutego 2016 r., V CSK 344/15, OSNC-ZD 2017, nr A, poz. 12).

Istotność zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Zgodnie z utrwalonym poglądem orzecznictwa, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Twierdzenia skarżącego nie wystarczają do wykazania, by w sprawie doszło do ziszczenia się przesłanki wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zaprezentowana w skardze argumentacja powinna mieć charakter ściśle jurydyczny, a nie odnosić się do dokonywanej w sposób subiektywny oceny zgromadzonego w sprawie materiału procesowego. Pytania zostały zredagowane w sposób odbiegający od istoty przedstawionej przesłanki przedsądu, gdyż stopień ich skonkretyzowania oraz osadzenie w stanie faktycznym sprawy wskazują na dążenie do uzyskania odpowiedzi związanej z oceną trafności zaskarżonego rozstrzygnięcia. Wbrew twierdzeniu skarżącego przedstawione pytania nie mają waloru ogólnego i nie wykraczają poza granice sporu w niniejszej sprawie, wobec czego nie mogłyby stanowić podstawy do wyrażenia przez Sąd Najwyższy bardziej ogólnego poglądu na temat wykładni regulacji dotyczącej służebności drogi koniecznej.

Trzeba ponadto wskazać, że skarżący z jednej strony wskazuje na wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego oraz na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, choć nie precyzuje tych wątpliwości, a z drugiej strony powołuje się na to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Stanowisko jest wewnętrznie sprzeczne, gdyż, jeżeli dany przepis budzi wątpliwości i jest rozbieżnie interpretowany przez sądy, to nie można twierdzić, że jego naruszenie jest oczywiste. Albo zastosowanie przepisu jest proste i w efekcie jego naruszenie może być oczywiste, albo problem wykładni jest skomplikowany, przez co powoduje poważne wątpliwości, prowadzące do rozbieżności ocen, a tym samym naruszenie prawa przez sąd nie jest oczywiste (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, nie publ.).

Z tych względów należało – w zakresie, w którym nie podlegała odrzuceniu – odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 3 i art. 98 § 3 w związku z art. 99 i art. 13 § 2 oraz art. 108 § 1 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c.